

IV. BEYAN USULÜ İLE İLGİLİ ÖRNEKLER

Örnek 1:

	Aylin (TL)	Asya Nur (TL)
Hazine Bonosu Faiz Geliri (I)	26.310,56	69.800,00
İndirim (Elde Edilen Gelir x 0,167) (II)	4.393,86	11.656,60
Reel Kazanç (III=I-II)	21.916,70	58.143,40
Beyan Sınırı (IV)	21.916,70	58.143,40
Kalan Tutar (V=III-IV)	21.916,70	58.143,40

Bu hesaplamalara göre, Ayça elde ettiği geliri beyan etmeyecek ve beyanname verse dahi hazine bonusu faiz gelirini beyannameye dahil etmeyecektir.

Buna karşın Asyanur'un geliri 2009 takvim yılı beyan sınırını 22.000,00 TL'nin¹ aştığından 28.009,80 TL'nin tamamını beyan edecektir. (22.000,00 TL bir beyan eşiği olup, bu tutarı aşan kısmın tamamının beyan edilmeli).

Örnek 2:

Bay Fahrettin'in 2009 takvim yılında elde ettiği gelirler aşağıdaki gibi olup, bu gelirlerden ücret gelirleri ile işyeri kira gelirleri stopaja tabi tutulmuştur.

Birinci işverenden alınan ücret	61.000,00
İkinci işverenden alınan ücret	17.700,00
Üçüncü işverenden alınan ücret	11.000,00
Mevduat faizi	26.500,00
İşyeri kira geliri (Brüt)	16.500,00
1.1.2006 tarihinden önce ihraç edilen Hazine bonusu faiz geliri (indirim ve istisnadan sonra kalan tutar)	25.900,00
Beyana tabi gelir	158.600,00

Bu durumda Fahrettin'in 1.1.2006 öncesi ihraç edilen hazine bonusu faiz gelirleri toplamı tek başına 2009 yılı beyan tutarı 22.000,00 TL'nin aştığından beyana tabidir.

Fahrettin'in birinci işverenden aldığı ücret hariç diğer ücretler toplamı 28.700,00 TL (17.700,00+11.000=) olup, beyan sınırı 22.000,00 TL'nin aştığından beyan edilecektir.

Ayrıca, Fahrettin'in Gelir Vergisi Kanununun geçici 67. maddesi kapsamında stopaja tabi tutulmuş mevduat faizi beyana tabi değildir.

Ancak 28.700,00 TL ücret gelirlerine ilave olarak, faiz geliri ve gayrimenkul sermaye iradı toplamı 42.400,00 TL (25.900 + 16.500=) toplanarak elde edilen 71.100,00 TL'nin (28.700 + 25.900 + 16.500=) tamamı verilecek beyannameye dahil edilecektir.

¹ 22.000,00 TL 2009 takvim yılı için beyan eşiği olup, bu tutarı aşan kısmın tamamı beyan edilir. 22.000,00 TL'nin hesabında, ister TL ister dövizli veya dövize endeksli olsun Türkiye'de elde edilen menkul kıymet faiz gelirleri ile diğer menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratlarının beyana tabi kısımları topluca dikkate alınacaktır.

Örnek 3:

Niyazi'nin 2009 takvim yılında elde ettiği gelirler ile ilgili bilgiler şu şekildedir:

- Niyazi'nin 7.3.2008 tarihinde edindiği 1.1.2006 tarihi öncesinde ihraç edilmiş Hazine bonolarının 795.000,00 TL'lik tutarını 20.12.2009 tarihinde 1.098.000,00 TL'ye elden çıkarmıştır.
- Ayrıca 2005 yılında ihraç edilmiş Hazine bonolarından 2009 yılında 195.000,00 TL faiz geliri elde etmiştir.

Niyazi'nin Hazine bonolarının alım-satımından (elden çıkarılmasından) elde ettiği değer artış kazancı ile ilgili olarak maliyet bedeli endekslemesi uygulamasından yararlanabilecektir.

Öte yandan, Gelir Vergisi Kanunu'nun Mükerrer 80. maddesi uyarınca 2005 yılında ihraç edilen Devlet tahvilleri ve Hazine bonoları faiz gelirleri ile bunların elden çıkarılmasından elde edilen kazancın 2009 takvim yılında 17.900,00 TL'si vergiden müstesnadır.

Alı-satım kazancı için "Maliyet Endekslemesi":

ÜFE Artış Oranları:

- Mart 2008 : 153,62
- Kasım 2009 : 164,48

Endeks Artış Katsayısı (164,48/153,62 =) 1,0707 veya %7,07 oranında artış
Endekslenmiş Maliyet Bedeli: (725.000 x 1,0707 =) 851.201,67 TL

Faiz geliri için "İndirim Oranı" uygulaması:

İndirim oranına isabet eden tutar (195.000 x % 16,7=) 113.575,00 TL

Satış Bedeli	1.098.000,00
Endekslenmiş maliyet	851.201,67
Değer Artışı Kazancı (1.098.000,00 – 851.201,67 =) (I)	246.798,33
Hazine bonusu faizi (II)	195.000,00
İndirim oranına isabet eden tutar (195.000 x % 16,7=) (III)	32.565,00
Hazine bonusu faiz geliri (195.000 – 32.565=) (IV=II-III)	162.435,00
Toplam Gelir Tutarı (246.798,33 + 162.435,00=) (I+IV)	409.233,33
Beyan Edilecek Tutar	409.233,33

Niyazi'nin, Hazine bonusu faiz gelirine indirim oranı uygulaması ve Hazine bonusunun elden çıkarılmasından elde ettiği değer artış kazancına ise maliyet bedeli endekslemesi uyguladıktan sonra bulunan 409.233,33 TL'nin tamamı üzerinden beyanname verecek ve gelir vergisi ödeyecektir.

Örnek 4:

Kemal'in, 2009 takvim yılında (Y) Anonim Şirketine ait hisse senetlerinden brüt 118.650,00 TL, (Z) Anonim Şirketine ait hisse senetlerinden ise brüt 79.750,00 TL kâr payı elde etmiştir. Elde edilen kâr payları her iki kurum bünyesinde %15 nispetinde stopaja tabi tutulmuş olup, tevkif edilen vergi toplam 29.760,00 TL'dir.

Kemal'in elde ettiği kâr payı tutarı brüt 198.400,00 TL olup, bu tutardan her iki kurum bünyesinde yapılan stopaj dikkate alınarak kâr payının brüt tutarı tespit edildikten sonra, beyanname verilip verilmeyeceğine ilişkin hesaplama bu tutarın yarısı esas alınarak yapılacaktır.

Kâr paylarının %50'si gelir vergisinden istisna olduğundan kalan tutarın beyan sınırını 22.000,00,00 TL'nı aşması nedeniyle yıllık beyanname verilecektir.

Yapılacak hesaplamada kâr payının brüt tutarı esas alınacak olup, mükellefin beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

Kâr Payı Toplam Tutarı (Brüt)	198.400,00
İstisna Edilen Tutar (158.500 x ½)	99.200,00
Beyan Edilen Tutar	99.200,00
Hesaplanan Gelir Vergisi	28.745,00
Mahsup Edilecek Vergi (Stopaj)	29.760,00
İade İstenecek Gelir Vergisi	1.015,00

İade edilecek 1.015,00 TL stopaj vergi dairesi tarafından beyan sahibine bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur.

Örnek 5:

Fatih'in, 2009 takvim yılında (X) Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Anonim Şirketine ait hisse senetlerinden brüt 129.550,00 TL, (E) Anonim Şirketine ait hisse senetlerinden ise brüt 79.850,00 TL kâr payı elde etmiştir. Elde edilen kâr payları her iki kurum bünyesinde %15 nispetinde stopaja tabi tutulmuş olup, tevkif edilen vergi toplam gayrimenkul yatırım ortaklıklarının temettü ödemeleri %0 oranında stopaja tabi olduğundan 11.977,50 TL'dir.

Fatih'in elde ettiği kâr payı tutarı brüt 209.400,00 TL olup, bu tutardan (E) Anonim Şirketi bünyesinde yapılan stopaj dikkate alınarak kâr payının brüt tutarı tespit edildikten sonra, beyanname verilip verilmeyeceğine ilişkin hesaplama bu tutarın yarısı esas alınarak yapılacaktır.

Kâr paylarının %50'si gelir vergisinden istisna olduğundan kalan tutarın beyan sınırını 22.000,00,00 TL'nı aşması nedeniyle yıllık beyanname verilecektir.

Yapılacak hesaplamada kâr payının brüt tutarı esas alınacak olup, Fatih'in beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

Kâr Payı Toplam Tutarı (Brüt)	209.400,00
İstisna Edilen Tutar (209.400 x ½)	104.700,00
Beyan Edilen Tutar	104.700,00
Hesaplanan Gelir Vergisi	30.670,00
Mahsup Edilecek Vergi (Stopaj)	11.977,50
Ödenecek Gelir Vergisi	18.692,50

Bu durumda ödenmesi gereken vergi tutarı 18.692,50 TL ilave gelir vergisi ödenecektir.

Örnek 6:

Hasan'ın 2009 takvim yılında elde ettiği gelirler ile ilgili bilgiler şu şekildedir:

- Hasan'ın 11.1.2008 tarihinde edindiği 1.1.2006 tarihi sonrasında ihraç edilmiş Eurobondların 625.000,00 TL'si tutarını 12.12.2009 tarihinde 978.000,00 TL'ye elden çıkarmıştır.

Mehmet'in Eurobond alım-satımından (elden çıkarılmasından) elde ettiği değer artış kazancı ile ilgili olarak maliyet bedeli endekslemesi uygulamasından yararlanabilecektir. Bunun için endeks artış oranının % 10 veya üzerinde olması şarttır.

Alı-satım kazancı için "Maliyet Endekslemesi":

ÜFE Artış Oranları:

- Mart 2008: 145,
- Kasım 2009: 164,48

Endeks Artış Katsayısı (164,48/145,18=) 1,1329 veya %13,29 oranında artış
Endekslenmiş Maliyet Bedeli: (625.000 x 1,1329 =) 708.086,51 TL

Satış Bedeli	978.000,00
Endekslenmiş maliyet	708.086,51
Endeksleme Sonrası Değer Artışı Kazancı (978.000,00 – 708.086,51=)	269.913,49
Beyan Edilecek Tutar	269.913,49
Ödenecek Gelir Vergisi	88.494,72

Hasan'ın, Hazine bonusu faiz gelirine indirim oranı uygulaması ve Hazine bonusunun elden çıkarılmasından elde ettiği değer artış kazancına ise maliyet bedeli endekslemesi uyguladıktan sonra bulunan 269.913,49 TL'nin tamamı üzerinden beyanname verecek ve 88.494,72 TL gelir vergisi ödeyecektir.